

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 18939
Tarih : 01.06.2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 01/06/2022 10:53
Sayı: E-120.10-1024341

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye coğrafyasında birçok halkın yaşamasına bağlı olarak farklı dillerin katkısıyla yaratılan tarihsel ve kültürel mirasa rağmen uygulanan asimilasyon politikaları neticesinde Kürtçe şarkı ve müzik formlarının Türkçeleştirilmesinin yanında Kürtçe tiyatro ve konserlere getirilen yasaklar sıklıkla gündeme gelmektedir. 20 Temmuz 2016'da Olağanüstü Hal (OHAL) ilan edilmesiyle Kürt dili ve kültürü üzerine çalışan kurumlar da kapatılırken Kürtçe etkinliklere yönelik yasaklar dilin sosyal alandaki varlığına zarar vermektedir. Bu nedenle Türkçeleştirilen Kürtçe şarkı ve müzik formlarının tespit edilerek kültür talanı ile periyodik Kürtçe tiyatro ve konser yasaklarının sebeplerinin araştırılarak gerekli tedbirlerin alınması amacıyla son bulması Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Murat SARISAÇ

Van Milletvekili

GEREKÇE

Mezopotamya ve Anadolu coğrafyası, kadim halkların bir arada yaşadığı ciddi bir kültürel çeşitliliğe sahip olmasına rağmen on yıllarca homojenleştirme politikalarına maruz kalmıştır. Süregelen politikalar neticesinde; Kürt halkının elbiselerinden renklerine, halaylarından dinledikleri müziğe, köylerinin isimlerinden, çocuklarının isimlerine kadar ciddi yasaklara başvurulmuştur. Her ne kadar AKP İktidarları döneminde geçmişteki yanlış politikalar eleştirilerek asimilasyon ve inkâra son verildiği defalarca söylene de anayasal koruma tedbirleri alınmamış, asimilasyon politikalarının Kürtlerin anadiline verdiği zararın bilançosu ortaya çıkarılmamış ve bunun telafi edilmesi için herhangi bir adım atılmamıştır.

Buna bağlı olarak Türkçe dışındaki dillerin dokümantasyon çalışmalarının yapılması ve sözlü ürünlerinin derlenerek kayıt altına alınması için herhangi bir program ortaya konulmamıştır. Kayıt altına alınıp arşivlenmeyen tüm kültür unsurları, zamanla ya dejenere olmuş ya da unutulup gitmiştir. Özellikle Kürtler arasında bin yıllardır dolaşan müzik formlarının ve şarkıların Türkçeleştirildiğine dair ciddi araştırmalar bulunmaktadır. Söz konusu sürecin 1926 yılında başladığını belirten araştırmacılar, Darü'l Elhan müdürü Yusuf Ziya Bey öncülüğünde çeşitli aralıklarla yapılan yurt gezileriyle yüzlerce şarkının derlenmesiyle genişletildiği ifade edilmektedir.

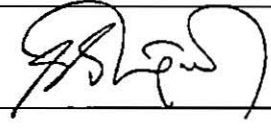
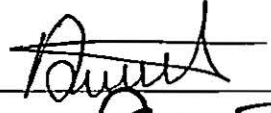
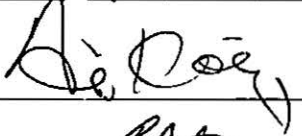
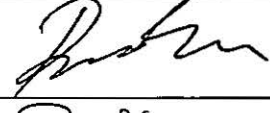
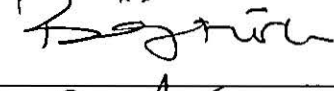
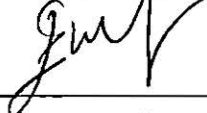
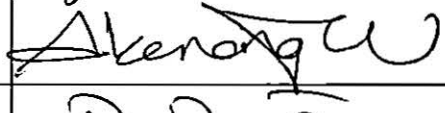
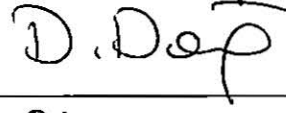
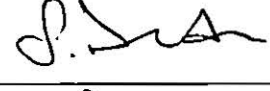
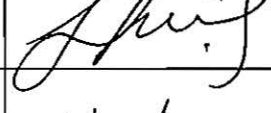
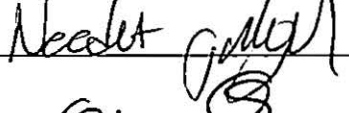
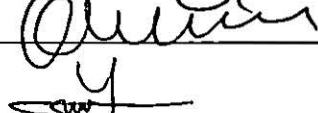
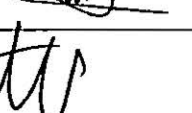
1980'lerde Kürtçe şarkılar, aslen Kürt olan bazı sanatçıların eliyle Türkçeleştirilirken buna karşı hiçbir yaptırım da uygulanmamıştır. Bunun sonucunda İzzet Altınmeşe, Burhan Çaçan, Celal Güzelses, Mukim Tahir, Kel Hamza, Küçük Emrah, Ceylan, İbrahim Tatlıses, Cemil Cankurt vb. sanatçılar tarafından birçok Kürtçe parça Türkçeleştirilmiştir. Öyle ki toplumun yakından bildiği birçok Türkçe şarkının aslında Kürtçeye ait olduğu da ortaya çıkarılmıştır. Kürt sanatçı Hasan Zirek'in 1946-47 yıllarında Mahabad Kürt Cumhuriyeti için yazıp bestelediği "Ey Niştîman" parçasından 1970'li yıllarda uyarlanan "Ankara'nın Taşına Bak" parçası da bunlardan bir tanesidir. Aynı şekilde Şivan Perwer'in "Yek Mûmîk" şarkısının İbrahim Tatlıses tarafından "Bir Mumdur İki Mumdur", anonim bir Kürt ezgisi olan "Ax Fadikê"nin İzzet Altınmeşe tarafından "Oy Fadike" ve Mikail Aslan'nın seslendirdiği Kürtçenin Zazaca lehçesinin anonim "Elqajiyê" parçasının Abdurrahman Önül tarafından "Bir görseydik Seni" şeklinde Türkçeleştirilmesi diğer birkaç örnektir.

Kürtçe şarkıların Türkçeleştirilmesi sorunu ortada dururken bugün Kürtçe konser ve tiyatro yasakları sıklıkla kamuoyunda yer almaya başlamıştır. Bu çerçevede Aynur Doğan'ın 20 Mayıs 2022'de Kocaeli Derince'de, Metin-Kemal Kahraman'ın 17 Mayıs 2022'de Muş'ta ve Mem Ararat'ın 29 Mayıs 2022 tarihinde Bursa'da yapacağı konserler başta "kamu güvenliği" olmak üzere çeşitli sebeplerle yasaklanmıştır. Benzer durum Kürtçe tiyatro gösterimlerinde de yaşanırken Bitlis'in Tatvan ilçesinde 31 Mayıs 2022 günü Tiyatro Mencil tarafından sahnelenmesi beklenen Kürtçe tiyatro oyunu Tatvan Kaymakamlığı tarafından iptal edilmiştir. Yine Şubat 2019'da Amed Şehir Tiyatrosu'nun Tartuffe, Teatra Jiyana Nû'nun Tenê Ez ve Tiyatro Mencil'in Kozik oyunlarını sergileyeceği Kürt Tiyatro Günleri ile Ekim 2020'de İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nın Kürtçe bir oyuna yer vermesi üzerine Teatra Jiyana Nû'nun sergileyeceği Nobel Ödüllü yazar Dario Fo'nun oyunu Bêrû oyunu "kamu güvenliği" gerekçesiyle yasaklanmıştır.

Kürtçe şarkılar üzerindeki yağmaya karşı hiçbir tedbir alınmadığı gibi Kürtçe tiyatro ve konserler üzerinde yasakların periyodik bir noktaya geldiği görülmektedir. Özellikle OHAL sürecinde yüzlerce Kürt dili kurumunun kapatılmasından bugüne zor koşullar altında yaşamın

her alanında yer edinmeye çalışan Kürtçeye karşı bir tahammülsüzlük göze çarpmaktadır. Çünkü siyasi iktidarın oluşturduğu politik atmosferin etkisiyle, Kürtçe sanatsal etkinlikler, mülki amirlerin hukuksuz gerekçeleri ile keyfi bir biçimde yasaklanmaktadır. Bu nedenle son aylarda sistematik ve öngörülemez şekilde cereyan eden Kürtçe konser ve etkinlik yasaklarının sebeplerinin araştırılması, geçmişten bugüne Kürtçe şarkılar üzerinde yürütülen kültür talanının açığa çıkarılması amacıyla gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

1.	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	
2			
3	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	
4	MEHMET RUŞTU TIRYAKİ	BATMAN	
5	FİLİZ KERESTECİOĞLU	ANKARA	
6	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	
7	GARO PAYLAN	DİYARBAKIR	
8	RIDVAN TURAN	MERSİN	
9	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
10	OYA ERSOY	İSTANBUL	
11	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	
12	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
13	SAİT DEDE	HAKKARİ	
14	PERO DUNDAR	MARDİN	
15	SIDIK TAŞ	SİİRT	
16	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	
17	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
18	MUAZZEZ ORHAN IŞIK	VAN	
19	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
20	TAYİP TEMEL	VAN	